МАЛЬЦЕВА М.Ю.
(*Харківський нац. ун-т ім. Н.В.Каразіна*)

ДОМЕНИ В СТРУКТУРІ КОНЦЕПТОСФЕРИ РОК-ДИСКУРСУ (на матеріалі текстів пісень німецького рок-гурту «Раммштайн»)

Дискурс розглядається сучасною гуманітарною наукою як комунікативна взаємодія між адресантом і адресатом у соціальному, часовому, просторовому та інших контекстах.

До цього часу в мовознавстві було виділено і описано чимало видів дискурсу. Наприклад, В.І. Карасік розмежовує наступні різновиди дискурсу: політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний, військовий, педагогічний, релігійний, містичний, медичний, діловий, рекламний, спортивний, науковий, сценічний і масово-інформаційний [Карасик 2004, с. 150].

Одним із таких різновидів дискурсу, що представляє значний інтерес для сучасної лінгвістики, є *молодіжний* дискурс, що уособлює соціально обумовлену організацію системи отримання, сприйняття, диференціації інформації, обміну нею, а також реалізації комунікативної взаємодії індивідів, як членів певної соціальної групи у віці від 16 до 29 років [Усманова 2001, с. 72] – таким чином, в даному випадку підґрунтям для виділення типу дискурсу є вік адресатів дискурсу.

Одним із найбільш цікавих проявів молодіжної субкультури, на наш погляд, є твори рок-жанру, а з точки зору лінгвістики – тексти пісень рок-виконавців, що уособлюють цінності і уподобання великої групи молоді.

Значущість нашого дослідження полягає в тому, що теперішній стан вивченості творів рок-жанру можна охарактеризувати як такий, що знаходиться на початковому етапі розвитку. *Актуальність* теми обумовлена невпинним інтересом сучасної лінгвістики і філології в цілому до проблематики окремих жанрів дискурсу і типів тексту, недостатньою вивченістю жанру рок-пісні, з одного боку, а також його місцем в сучасній молодіжній культурі – з іншого.

На нашу думку, тексти творів рок-жанру можуть розглядатися в руслі сучасної дискурсології як складова частина рок-дискурсу. Ми визначаємо останній як комплексний феномен, що включає вербальні і невербальні екстралінгвістичні фактори: музику, ритм, світло, одяг, жести рок-виконавців і глядачів/слухачів і т.д. Вербальна складова цього дискурсу утворюється текстами пісень, зміст яких, безумовно, адаптовано до інтересів і цінностей слухачів (адресатів), а також спілкуванням виконавців з фанатами під час концертів. Застосування методики і техніки дискурс-аналізу до цього предмету може принести чимало цікавих результатів.

Об'єктом даного дослідження стали тексти творів популярного рок-гурту «Раммштайн», а його *предметом* – концептосфера творчості гурту і її домени.

Метою дослідження є виявлення і опис доменної структури концептосфери творчості вищезазначеного гурту, а його матеріал склали 56 текстів його пісень, отриманих з одного з сайтів групи (www.rammstein.ru). Досягнення мети зумовлює вирішення таких конкретних *задач*:

- виділення і обґрунтування поняття «рок-дискурс» і його основних характеристик;
- опис структури концептосфери творчості популярного німецького рок-гурту «Раммштайн»;
- визначення домінуючих концептів у його текстах.

На думку деяких авторитетних науковців, дискурс може бути інтерпретований як актуалізація концептів [Слышкин 2004, с. 53]. Дещо подібне, очевидно, мав на увазі

Д.С. Лихачев, стверджуючи: «Концепти, будучи «посланнями» (message), можуть по-різному сприйматися адресатами» [Лихачев 1993, с. 5]. Ми вважаємо, що якщо говорити не про одиничний дискурс, а про сукупність текстів того чи іншого автора, культури, епохи і т.д., то його можна схарактеризувати як актуалізацію відповідної концептосфери.

Термін «концептосфера» першим було впроваджено Д.С. Лихачевим, який інтерпретував його як певну сукупність концептів мови і культури, використовуючи його і відносно конкретних творів – в тому числі, «Євгенія Онєгіна» А.С. Пушкіна [Лихачев 1993, с. 6].

Пізніше даний термін почали застосовувати при аналізі ментально-образних систем історичних епох, літературних жанрів, творчості окремих письменників і т.д.

Як в концептосферах культур, так і в менш масштабних концептуальних системах жанрів, епох, творчості письменників, конкретних творах і т.д. можуть бути виявлені ядерні, прототипові, частотні і, нарешті, «парасолькові» концепти. До останніх ми відносимо концепти верхніх ієрархічних рівнів, котрі об'єднують завдяки своєму високому рівню абстракції характеристики багатьох концептів, що входять до відповідної концептосфери. У зв'язку з цим подібні концепти мають особливу евристичну цінність.

Концепти високого ієрархічного рівня ми пропонуємо назвати «доменами», оскільки в подібному значенні цей термін використовується в теорії метафори – в тому числі, у працях Дж. Лакоффа, Р. Лангакера, А. П. Чудінова [Будаев 2008, с. 211].

Гурт «Раммштайн» вважається одним з найбільш популярних сучасних німецьких гуртів, співає виключно німецькою мовою і характеризується повним рівноправ'ям на сцені, незважаючи на існування явного лідера. Історія гурту почалась у січні 1994 року, коли 6 талановитих музикантів зі Східного Берліну вирішили заснувати власний колектив. Автором усіх пісень вважається лідер і вокаліст гурту Тіль Ліндеманн.

Лінгвістичний інтерес представляє вже сама назва гурту. Зі слів його учасників, існують як мінімум дві основні версії її походження. Відповідно до першої з них, назва „Раммштайн", що в перекладі з німецької мови означає „таранний камінь", була обрана у зв'язку з тим, що є лаконічною і гучною, через що гарно пасує для гурту, який грає важку, енергійну музику.

Друга версію пов'язує назву групи з трагедією, яка сталася 28 серпня 1988 року на базі НАТО у містечку Рамштейн (Ramstein) федеральної землі Рейнланд-Пфальц, коли під час виконання показового польоту зіштовхнулися два літаки, і чимало глядачів згоріли живцем.

Як ми бачимо, вже в цій алюзивній назві присутній змістовий компонент «руйнація».

Проаналізувавши 56 текстів рок-гурту ми змогли встановити, що ідея «деструкції» є визначальною та наскрізною для концептосфери творчості даного колективу, тобто, іншими словами, її *гіперконцептом*.

Цей гіперконцепт розпадається на декілька підрядних концептів-доменів: РУЙНАЦІЯ ЯК ТАКА, ОБ'ЄКТ РУЙНАЦІЇ (РУЙНАЦІЯ КОГО/ЧОГО?), АГЕНТ РУЙНАЦІЇ (ХТО/ЩО РУЙНУЄ?) і НАСЛІДОК РУЙНАЦІЇ.

Перший з вказаних доменів добре ілюструється піснею „Zerstören", де майже кожне дієслово починається префіксом zer-, що містить негативну конотацію руйнації, знищення:

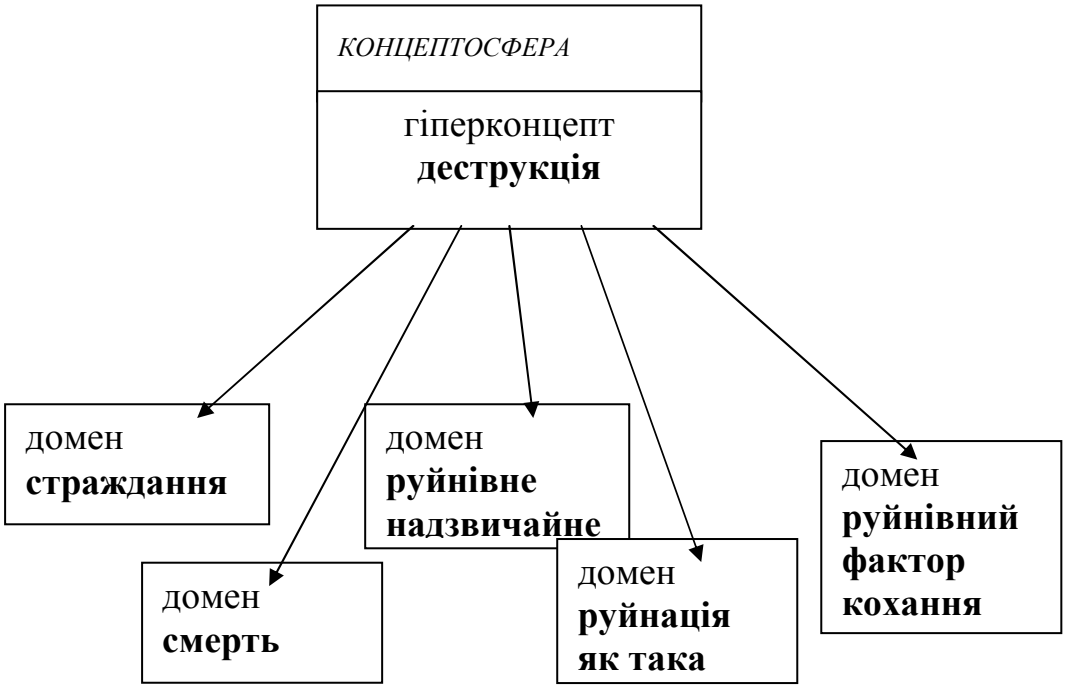
ZERreißen, ZERschmeißen,
ZERdrücken, ZERpflücken,
ZERhauen und klauen,
Ich muss ZERstören („Zerstören ");

Ich nehme eure Siebensachen
Werde sie zunichte machen
ZERsägen, ZERlegen,
Nicht fragen, ZERschlagen,
Verletzen, ZERfetzen, ZERsetzen, ZERstören („Zerstören “).

В ролі ОБ’ЄКТА РУЙНАЦІЇ (в тому числі, завдання йому страждання) в текстах гурту часто виступає ДИТИНА:

Ein blindes Kind, das vorwärts kriecht („Du riechst so gut“); Ein Kind stirbt („Rammstein“); Die Tränen greiser Kinderschar („Mutter“), чи елементи її світу: наприклад, die Puppe (лялька): Ein Köpfchen von der Puppe ziehen („Dalai Lama“).

Схема 1: Концептосфера творчості гурту «Раммштайн»:

В якості АГЕНТА РУЙНАЦІЇ нерідко зустрічаються ВОГОНЬ та СОНЦЕ.: Wollt Ihr das Bett in Flammen sehen?; Ein Mensch brennt („Rammstein“); Vom Feuer, das die Haut verbrennt („Feuer frei!“); Gefährlich das gebrannte Kind; Töte sie in Flammen („Eifersucht“), Das Sonnenlicht den Geist verwirrt („Du riechst so gut“), Gefangen in der Finsternis, sieht sie nie das Licht der Sonne („Küss mich“); Ein Kind stirbt, die Sonne scheint („Rammstein“)

Як парадоксально це б не звучало, у вигляді руйнівного фактору в текстах гурту постає і кохання: Die Liebe ist ein wildes Tier („Amour“); Liebe ist Krieg („Wollt ihr das Bett im Flammen sehen“); Zerrt mich in ihr Liebesnest (“Amour”); Sie lieben auch in schlechten Tagen („Du hast“); Ich liebe dich nicht mehr, oder weniger als du, als du mich geliebt hast, als du mich noch geliebt hast („Wo bist du?“).

НАСЛІДКОМ РУЙНАЦІЇ у живих істот, як відомо, може бути СМЕРТЬ. Даний концептуальний домен нерідко актуалізується в текстах пісень словами der Tod, das Sterben (смерть), sterben (помирати) та töten (вбивати): Weil die Nacht im Sterben lag („Der Meister“); Auch wenn ich daran sterben muss („Mutter“); Wer zu Lebzeit gut auf Erden, wird nach dem Tod ein Engel werden („Engel“); Töte sie in Flammen („Eifersucht“); Wir müssen leben, bis wir sterben („Dalai Lama“).

Творчість групи представляє інтерес не тільки в аспекті лінгвістичної концептології. Зважаючи на велику кількість прецедентних висловів, фразеологізмів і

т.д., що містяться в текстах гурту, *перспективою* дослідження є їх вивчення і в лінгвокультурологічному розрізі. Це, до речі, поряд з популярністю в Україні, робить дані тексти цінним матеріалом з точки зору лінгводидактики, тобто викладання німецької мови в школах і вузах.

Підбиваючи підсумки дослідження, ми вправі зробити *висновок*, що в палітрі різноманітних видів дискурсу можна в якості самостійного типу дискурсу виділити рок-дискурс, що, серед іншого, характеризується своєю особливою концептосферою. Для творчості окремих рок-гуртів можуть бути виявлені типові для них домінуючі концепти – стосовно гурту «Раммштайн» одним з таких є гіперконцепт "деструкція" і ряд підпорядкованих йому концептуальних доменів.

Література

Будаев Э.В. Методики сопоставительного анализа политической метафорики // Известия Уральского государственного университета. – 2008. – № 56. – С. 210-216. *Карасик* В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград. – 2004. – 390 с. *Лихачев* Д. С. Концептосфера русского языка // Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка. – М.: Наука, 1993. – Т. 52. – № 1. – С. 3–9. *Слышкин* Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты. – Волгоград, 2004, 340 с. *Усманова* А.Р. Дискурсия // Постмодернизм: Энциклопедия. Мн.: Интерпрессервис; Книжный Дом. 2001. – С. 240. www.rammstein.ru.

МАНЖОС Я.Ю.
(Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна)

МІКРОПОЛЕ У СЕМАНТИЧНОМУ ПРОСТОРІ *CRIME*

Англійська правова терміносистема є актуальним об'єктом наукового аналізу, оскільки термінологія виступає найважливішою та найінформативнішою частиною мови права [Дердя 2003] і аналіз організації її семантичного простору являє собою важливу проблему мовознавчого аналізу. Актуальність аналізу англомовної юридичної термінології у нашій державі також обумовлена активними процесами інтеграції України у світові організації, що потребує реформування правової системи в Україні з використанням досвіду інших країн, зокрема Великої Британії та США. Багаточисельність англомовних юридичних термінів, обумовлена прецендентністю права Великої Британії та США. Це викликає необхідність обмеження об'єкту дослідження рамками певної групи термінів. У нашій роботі об'єктом аналізу виступає *група "Crime"*, терміни якої позначають злочин – одне з базових понять юриспруденції.

Мета цієї статті – дослідження одного з конституентів ЛСП *CRIME* – мікрополя *assault* – з точки зору його структури. У роботі використано семний аналіз, котрий дозволяє дослідити системний характер слова, не тільки розщепити смисл слова на складові, але й зрозуміти процес синтезу сем при утворенні нових смислів [Кравец 2001]. Досліджуване мікрополе у даному макрополі має прототипову одиницю *assault: Assault – a threatened or attempted physical attack by someone who appears to be able to cause bodily harm if not stopped* [Wordnet].

У мікрополі *assault* зареєстровано 32 одиниці: *acquaintance rape, affray, aggravated assault, aggravated battery, assault, battery, child molestation, combat, common assault, date rape, domestic battery, female battering, gang fight, gang rape, gay bashing, granny-bashing, husband battering, male battering, marital rape, mayhem, physical assault, rape, rape by instrumentation, riot, sexual assault, sexual harassment, simple assaults, simple battery, statutory rape, stranger rape, verbal assault, wife battering.*